

Luka 4,31-37

Propovijed: **Autoritet kojeg treba slušati**

Napisao: Danijel Dragaš

2023.

CENTAR ISUSOVE SLUŽBE

1. (Luka 4,31-32) „I siđe u Kafarnaum, grad galilejski. I poučavaše ih subotom te bijahu zaneseni njegovim naukom jer silna bijaše riječ njegova.“

1.1. Nakon što je Isus umaknuo sigurnoj smrti, odlučio se vratiti u Kafarnaum, odakle je i došao. Kafarnaum je bio mali gradić smješten na sjevernom dijelu Galilejskog mora. Kada proučavamo Evandjelja, dolazimo do zaključka da je Kafarnaum bio centar Isusove službe. Ondje je izabrao većinu svojih apostola. Matej, carinik, također je bio smješten u Kafarnaumu. Zbog velikog trgovanja različitom robom – ponajviše ribom – Kafarnaumu je bio potreban carinik koji će osigurati da se rimski porez podmiruje tijekom transakcija. Ostali apostoli bili su uglavnom ribari koji su od ribarstva živjeli i prehranjivali svoje obitelji. Vidimo po tekstu da je Isus imao običaj poučavati u subotu, na dan šabata.

1.3. Vrlo je vjerojatno da je poučavao narod i izvan sinagoga, a i unutar njih kada bi bio pozvan. Zašto subotom? Zato jer su Židovi na šabat odmarali i slušali rabbije (učitelje) koji su im govorili o Božjim obećanjima danima njihovu narodu.

IMALO JE SMISLA

2. „Oni su se vrlo divili njegovoj pouci.“ Za razliku od njegova kraja, gdje je odrastao, ljudi koji su ga ovdje slušali u Kafarnaumu odobravali su Isusovo učenje. Ne svi – to znamo po Evandeljima – ali neki jesu. Zašto su se divili? Tekst nam odgovara: „Jer mu riječ bijaše s vlašću.“ Ako mi danas, kao kršćani, čitamo ovu izjavu, lako dolazimo do zaključka: „Pa naravno da dolazi s vlašću – on je Bog! Ako netko ima vlast i zna što govori, onda je to Isus.“ I to je istina, ali mislim da nas takvo razmišljanje, kada promatramo ovaj događaj, može odvesti u krivom smjeru. Oni tada nisu gledali Isusa kao Boga – za njih je bio seljak iz Nazareta, običan čovjek. Tek kasnije u svojoj službi Isus polako otkriva tko je on zapravo, poput izjave Ivan 10,30: „Ja i Otac jedno smo.“ Ako gledamo kroz naše današnje leće – „On je Bog“ – nećemo u potpunosti razumjeti snagu njihove izjave.

2.1. Židovi onoga vremena bili su navikli slušati učitelje; to je bio dio njihove kulture. Ali Isus je bio drugačiji. Nešto u njegovu učenju ponukalo ih je da zaključe: „*Njegova riječ bijaše s vlašću.*“ Što je to točno bilo?

„Riječ“ u ovom tekstu dolazi od grčke riječi *logos*. Ako pretražimo značenje riječi *logos*, vidjet ćemo da ona ima jako puno značenja – ovisno o kontekstu – a korijen joj je u riječi „razum.“ Ja osobno vjerujem da ovdje autor želi naglasiti da je Isusovo učenje ljudima koji su ga slušali zvučalo razumno, imalo je smisla.

2.2. A što znači da je dolazilo s vlašću?

U ono vrijeme bilo je normalno u židovskoj kulturi slušati učitelje. Ali tko su bili ti učitelji? Judaizam je imao više pravaca, među njima farizeje i saduceje, a većina naroda slušala je farizeje. Svaki učitelj koji bi poučavao narod dolazio je iz jednog od tih smjerova. Kada bi netko poučavao, najprije bi pročitao odlomak iz Tore, a zatim bi rekao: „*Rabbi taj i taj je rekao da taj odlomak znači ovo i ovo.*“ Drugim riječima, pojedinac nije sam donosio zaključke, nego se oslanjao na autoritet drugog učitelja. Njegovo poučavanje nije imalo stvarnu vlast. Zašto? Zato jer nije sam ulazio u tekst i pokušavao razumjeti što su autori Tore htjeli poručiti. Zbog ljudske lijenosti (među ostalim razlozima) oni su posuđivali autoritet drugih učitelja, sami sebe uvjeravali da je to istina i dalje učili narod na isti način.

2.3. Isus je činio potpuno suprotno. On je sam ulazio u Pismo, sve međusobno povezivao, ulazio u um proroka i pisaca (Jeremije, Izaije, Psalama, Ponovljenog zakona, Knjiga o Kraljevima...) i dolazio do ideje – do istine – koju je autor htio prenijeti. Isus je sam od sebe prosuđivao što tekst znači. Ako njegovo razumijevanje nije bilo u skladu s ostatkom Božjih obećanja, vraćao bi se u tekst dok ne bi pronašao pravu istinu, povezanu sa svim Pismom. Zato je njegovo učenje imalo vlast – nije dolazilo od nekog rabbija, nego od njega samog.

DAR PROSUDBE

3. Isus je svoje učenike ohrabrivao da čine isto. Nije ih udaljavao od proučavanja, nego ih je inspirirao da sami ulaze u Pismo i traže istinu. Za razliku od mnogih učitelja tada, a i danas, Isus je dopuštao svojim učenicima da sami dolaze do spoznaja i istina. Njemu nije smetalo da preispituju svaku riječ koju ih je učio – dapače, ohrabrivao ih je. Zašto je to mogao? Zato jer je darom prosuđivanja, koji je primio od Boga, proučavao Toru i uspio sva Božja obećanja povezati u jednu jasnu i smislenu sliku. Tu je istinu prenosio svojim učenicima, ohrabrujući ih da svojim vlastitim darom prosuđivanja provjere je li ono što on govori doista istina. U Evanđeljima jasno vidimo da su pitanja bila dobrodošla. To pokazuje nevjerovatnu poniznost Isusa, jer dopušta da netko pored njega sam za sebe dođe do zaključka je li istina ono što govori. A kako su to mogli? Isto kao i on – imali su dar prosuditi što ima smisla, a što ne.

3.1. To vrijedi i danas. Nažalost, većina učitelja ne primjenjuje Isusovu strategiju. U mojem kratkom iskustvu, primijetio sam da mnogi izbjegavaju pitanja. Oni se boje onih koji koriste razum – takvi, nažalost, često nisu dobrodošli. Na temelju pravca kojem pripadaju, koriste Bibliju da dokažu svoje teološke tvrdnje. Vjeruju učiteljima iz svoje tradicije samo zato što ti drugi imaju autoritet nad njima. Svoje titule koriste da ušutkaju one koji žele koristiti razum. Ponekad idu toliko daleko da kažu: „*Idi i ponovno čitaj dok ne vidiš ono što ti ja govorim da je istina. Ponavljaj i ponavljaj dok ne vidiš ono što i ja vidim.*“ Drugim riječima: „*Prestani koristiti dar prosuđivanja koji ti je Bog dao, isključi razum i samo slušaj mene.*“

AUTORITET KOJEG TREBA SLUŠATI

4. Želim naglasiti ovo: svi smo mi dobili dar prosuđivanja od Boga. Kroz razum možemo prepoznati ima li nešto smisla ili ne. Nitko od nas nije uskraćen u tom području. Netko je možda pohađao teološke škole, netko ima više iskustva u proučavanju Biblije – i zbog toga poučava druge. To je plemenito. Ali njihov razum nije ništa bolji od razuma njihovih učenika. Dokle god ono što učitelj govori ima smisla i ja svojim prosuđivanjem vidim da je istina, on je autoritet kojeg trebam slušati. Ali ako ono što govori nema smisla – on gubi taj autoritet.

4.1. U današnjem svijetu, gdje se poučava Pismo, Isusov pristup prijeko nam je potreban. On se oslanjao na Pismo, a ne na samoga sebe. Kroz cijela Evanđelja vidimo da je uvijek počinjao i završavao Pismom. U ono vrijeme donio je novi pristup proučavanju Pisma i odnosu prema učenicima. Mnogi učitelji danas rade suprotno – tvrde da se oslanjaju na Pismo, a zapravo se oslanjaju na sebe. Ako s njima provedemo dovoljno vremena, njihovi plodovi to razotkriju. Boje se pitanja, skrivaju se iza titula, zastrašuju, manipuliraju... A mi, ljudi skloni lijenosti, ne želeći koristiti razum, popuštamo već stoljećima i dopuštamo da nas oblikuju kako oni žele.

To je moja opća perspektiva, zaključena na temelju podataka koji su mi dostupni. Baš zato, jer je moja perspektiva nepotpuna, vjerujem da su postojali – i da postoje – anonimni učitelji (meni nepoznati) koji su kroz povijest promovirali Isusov pristup Pismu. Ali u velikim kršćanskim denominacijama, takvi ljudi, barem po mojem mišljenju, nisu dobrodošli.

DVOJE OPSJEDNUTIH?

5. (Luka 4,33-35) „A zatekao se u sinagogi čovjek s duhom nečistoga đavla. On povika u sav glas: 'Hej, što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas uništiš! Znam ja tko si ti: Svetac Božji.' Isus mu zaprijeti: 'Umukni i iziđi iz njega!' Nato đavao čovjeka obori u sredinu te iziđe iz njega ne nadiv mu ništa.“

5.1. „U sinagogi bijaše čovjek opsjednut zlim i nečistim duhom.“

Jako je teško s naše perspektive vizualizirati kako je točno izgledao ovaj događaj. Holivudski filmovi su nam kroz povijest pokušali dočarati kako izgleda opsjednut čovjek. Ali je li to baš tako izgledalo? Ne znamo. U našoj kulturi rijetko čujemo za događaj koji je nadnaravne prirode. Primijetite – rekao sam „čujemo“ – i to svjedočanstvo uvijek nekako do nas dolazi od desete osobe ili još dalje. Kako možemo sa sigurnošću vjerovati da ta osoba govori istinu? Ti događaji o kojima slušamo većinom su se odvijali u tajnosti. I upravo ta tajnovitost najčešće prati takva svjedočanstva. Ako je tajnovito – nije pouzdano, barem po mojem mišljenju.

5.2. Želim vam ispričati priču koja se nije dogodila u tajnosti. Svjedoci tom događaju bile su četiri medicinske sestre i ja.

U bolničkoj sobi gdje sam se liječio bila su tri kreveta. Ja sam bio u sredini, a s moje lijeve i desne strane ležala su dvojica starijih gospodina. Cijeli dan nisu izgovorili ni riječ, a njihove motoričke sposobnosti bile su ravne nuli. Medicinske sestre morale su ih prati, hraniti i presvlačiti.

Kad je pala noć, oko 22 sata svjetla su se ugasila i svi smo zaspali. Oko 1 sat ujutro probudio me snažan udarac. Otvorio sam oči i nisam mogao vjerovati što gledam – obojica staraca, koji preko dana nisu mogli hodati, pali su s kreveta i silovito lupali rukama i nogama po podu. Sestre su ih morale vezati da ne bi opet pali. Ali ono što je uslijedilo bilo je zastrašujuće. Sljedeća dva sata svom su

snagom pokušavali istrgnuti se iz vezova, vrištali, režali, pljuvali, bacali se po krevetu gore-dolje, bez prestanka. Jedna od sestara, vidjevši moj prestravljeni izraz lica, zamolila je kolegice da me premjeste u drugu sobu da više ne gledam taj neobjašnjivi prizor.

I do danas se pitam: odakle tim starcima odjednom tolika snaga? Danju su bili potpuno ovisni o tuđoj skrbi, a noću su tri sata bez predaha čupali vezove. Možda bih mogao razumjeti da je jedan od njih tako podivljao, ali obojica u isto vrijeme? To je događaj koji će mi ostati urezan u pamćenje dok sam živ. Događaj za koji nemam razumno ni logično objašnjenje. Po ponašanju sestara rekao bih da njih to nije potreslo kao mene – vjerojatno su se nagledale sličnih stvari – ali meni su ta dvojica izgledala opsjednuto. Za mene je to bio nadnaravan događaj.

STARI VIJEK vs SUVREMENO DOBA

6. Koja je razlika između vremena kada je Isus bio na zemlji i današnjeg vremena u kojem mi živimo? Ono što možemo primijetiti u Evanđeljima jest da opsjednutost zlim duhom nije bila ništa čudno ljudima toga doba. Oni su često bili svjedoci takvih slučajeva. Dokaz tome je i Luka – liječnik po struci – koji piše ovo Evanđelje. Njemu nije bio problem zapisati da je netko bio opsjednut zlim duhom. To znači da je i sam, kao liječnik, bio svjedok opsjednutih ljudi. On je znao raspoznati tko boluje od neke bolesti poput šizofrenije, a tko je stvarno opsjednut.

6.1. Ako se sjećate, ranije sam spomenuo da je sotonina vladavina nad svijetom bila drastično smanjena Isusovim dolaskom. Svijet u kojem su oni tada živjeli nama danas u „civiliziranom“ svijetu izgleda potpuno nedokučiv i neshvatljiv. Stvari koje su njima bile normalne, nama su danas nenormalne i teško zamislive. Zato zapravo ne možemo znati kako je točno izgledao događaj s opsjednutim čovjekom. Ali tekst jasno pokazuje da je on imao nadnaravnu vezu s demonima. Jesu li demoni bili nevidljivi suputnici koji su mu šaptali što da čini i govori, ili su doslovno obitavali unutar njegova tijela? Ne znamo. Ali u Luka 4,34 vidimo da se oni izravno obraćaju Isusu. Znali su tko je on i što može učiniti. Znali su da ih može protjerati. Znali su da je on „Svetac Božji“ – Mesija obećan Davidu, slika i prilika nevidljivog Boga Oca.

6.2. Kada su demoni povikali: „*Ti si Svetac Božji!*“, Isus im zaprijeti: „*Umukni i iziđi iz njega.*“ Zašto im to govori? Zašto ne želi da javnost čuje što demoni govore o njemu? Zar nije malo prije sam za sebe rekao da je on onaj o kome je Izaija prorokovao?

Isus zna da je njihova namjera zla. Kao što je u pustinji sotona podmuklo pokušao nagovoriti Isusa da skoči u smrt, tako i ovdje demoni žele stvoriti nevolju. Proklamiranjem javnosti da je Isus Mesija, htjeli su izazvati preuranjeno slavlje među Židovima, koje bi lako moglo prerasti u pobunu protiv Rimljana, a možda i u rat. To bi Isusa dovelo na radar Rimljana i dovelo do njegova prerana pogubljenja. Ali još nije bilo vrijeme. Sada je bilo vrijeme milosti, a ne odmazde. Zato Isus ušutkuje demone – zna da žele izazvati kaos proklamiranjem njegova imena.

OVO NISU ČUDESA UČINJENA U Tajnosti

7. (Luka 4,36-37) „I nasta opće zaprepaštenje te se među sobom razgovarahu: 'Kakve li riječi! S vlašću i snagom zapovijeda nečistim dusima te izlaze!' I glas se o njemu širio po svim okolnim mjestima.“

7.1. Vidimo da su svi svjedoci događaja bili zaprepašteni vlašću koju je posjedovao taj čovjek. Nikada nitko prije u povijesti nije mogao činiti ono što je Isus činio pred njihovim očima: „*Pred nama stoji čovjek koji može zapovijedati i zlim duhovima.*“

Židovi su u svom životu već vidjeli opsjednute ljude, ali nikada nisu vidjeli čovjeka koji može narediti demonima da napuste drugoga. Zato se glas o njemu širio posvuda.

Primijetimo – Isusova čudesa nisu se događala u tajnosti. Bila su javna, pred mnoštvom svjedoka. Isus se nije skrivao, za razliku od svih ostalih „čudesa“ o kojima slušamo kroz povijest Crkve, koja se gotovo uvijek vezuju uz tajnovitost.